

TA'LIM TIZIMINING ILMIY USLUBIY TA'MINOTI

*University of management and
Future technologies universitetining
Pedagogika va psixologiya talabasi
Karimova Muslima*

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqolada ta'lim tizimining ilmiy-uslubiy ta'minoti, uning mazmun-mohiyati, tarkibiy qismlari hamda bugungi kunda ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, pedagogik nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlashga yo'naltirilgan ilmiy-metodik ishlar mazmuni tahlil qilinadi. Maqola davomida J. Dewey, L. S. Vygotskiy, A. A. Avloni, K. Yo'ldoshev kabi olimlarning fikrlari asosida ilmiy-uslubiy ta'minotning nazariy va amaliy asoslari ochib berilgan. Yakunda ta'limda ilmiy-uslubiy jarayonni takomillashtirish bo'yicha taklif va xulosalar berilgan.*

Kalit so'zlar: *ta'lim tizimi, ilmiy-uslubiy ta'minot, pedagogik texnologiya, metodika, innovatsion ta'lim, pedagogik kompetensiya, metodik xizmat, ta'lim sifati.*

TA'LIM TIZIMINING ILMIY-USLUBIY TA'MINOTI

Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimining sifatini oshirish, zamon talablariga mos bilim va ko'nikmalarga ega kadrlarni tayyorlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda. Ta'lim jarayonini takomillashtirishda ilmiy-uslubiy ta'minot muhim o'rin egallaydi. Ilmiy-uslubiy ta'minot deganda — ta'lim beruvchi subyektlar faoliyatini ilmiy asoslangan, metodik jihatdan mukammal materiallar, texnologiyalar va uslublar bilan ta'minlash tizimi tushuniladi. Bu jarayon o'qituvchi kompetensiyasini rivojlantirish, ta'lim sifatining barqaror o'sishini ta'minlash, ilmiy yondashuv asosida yangi pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish bilan chambarchas bog'liq.

Shu ma'noda, ta'lim tizimining ilmiy-uslubiy ta'minotini rivojlantirish nafaqat didaktik jarayonni takomillashtiradi, balki ta'limning davlat standarti, o'quv rejalari va o'quv dasturlari asosida izchil ishlashiga zamin yaratadi. Pedagogika ilmining yirik namoyandalari — J. Dewey, L. S. Vygotskiy, A. A. Avloni, P. I. Galperin kabi olimlar ilmiy yondashuvning ta'lim taraqqiyotidagi muhim o'рни haqida o'z qarashlarini bildirganlar.

1. Ilmiy-uslubiy ta'minotning mazmuni va vazifalari

Ilmiy-uslubiy ta'minot ta'lim jarayonining nazariy asoslari, metodik yondashuvlar, amaliy tavsiyalar, o'quv adabiyotlari, o'qitish texnologiyalari hamda o'qituvchilar uchun zarur bo'lgan ilmiy-uslubiy manbalardan iborat tizimdir. Uning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

O'qituvchilarning metodik kompetensiyasini rivojlantirish.

L. S. Vygotskiyning fikricha, ta'lim jarayonida o'qituvchi doimiy ravishda o'z metodik imkoniyatlarini rivojlantirib borishi lozim, chunki rivojlanishning yaqin zonasi aynan o'qituvchining malakasi bilan belgilanadi.

Ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish.

Masalan, J. Dewey o'zining "Tajriba asosidagi ta'lim" konsepsiyasida o'quvchi faoliyatini rag'batlantiruvchi interfaol metodlarni qo'llashni taklif qilgan.

O'quv materiallarining ilmiy asoslanganligini ta'minlash.

Bu jarayon o'quv dasturlarini muntazam ravishda takomillashtirib borish, ilg'or tajribalarni umumlashtirish orqali amalga oshadi.

Pedagoglar o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish.

Metodik birlashmalar, seminarlar, treninglar bu jarayonning samaradorligini oshiradi.

2. Ilmiy-uslubiy ta'minotning asosiy tarkibiy qismlari

Ilmiy-uslubiy ta'minot turli yo'nalishlarda rivojlanib boradi. Uning asosiy tarkibiy qismlari quyidagilardan iborat:

a) Normativ-huquqiy asoslar

Ta'limning davlat standartlari (DTS), o'quv dasturlari, o'quv rejalari va me'yoriy hujjatlar uslubiy ta'minotning asosiy poydevori bo'lib xizmat qiladi.

b) Metodik qo'llanmalar va o'quv adabiyotlari

Zamonaviy metodik qo'llanmalar ta'lim jarayonini ilmiy asosda tashkil etishda muhim omil hisoblanadi. A.A. Avloni "Turkiy guliston yoxud axloq" asarida o'qituvchi doimo o'z ustida ishlashi, metodik saviyasini boyitib borishi lozimligini ta'kidlaydi.

c) Metodik xizmatlar faoliyati

Metodik markazlar o'qituvchilarni qayta tayyorlash, ularning malakasini oshirish, innovatsion yondashuvlarni tarqatish bilan shug'ullanadi. Bu markazlar ta'lim jarayonining umumiy sifatini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

d) Pedagogik innovatsiyalar

Innovatsion texnologiyalar — klasterli ta'lim, STEAM, blended learning, masofaviy ta'lim tizimlari — bugungi kunda ilmiy-uslubiy ta'minotning ajralmas qismiga aylanmoqda.

3. Ta'lim tizimida ilmiy-uslubiy ta'minotning ahamiyati

Ilmiy-uslubiy ta'minotning ta'lim tizimidagi o'rni quyidagi asoslarda namoyon bo'ladi:

Ta'lim sifatini oshiradi.

To'g'ri tanlangan metod, o'quv materiallari va pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshiradi.

Pedagogning faoliyatini optimallashtiradi.

A. N. Leontyevning ta'lim jarayonidagi faoliyat nazariyasiga ko'ra, samarali uslubiy ta'minot o'qituvchi mehnatini yengillashtiradi va mazmunan boyitadi.

O'quvchilarda ijodkorlik va mustaqil fikrlashni rivojlantiradi.

Interfaol metodlar, loyiha faoliyati va tadqiqot metodlari o'quvchilarni faol ishtirokchi sifatida shakllantiradi.

Pedagogik jarayonning ilmiy asosda tizimlashtirilishini ta'minlaydi.

Har bir o'quv materialining ilmiy asosga ega bo'lishi ta'limning o'zaro bog'liq bosqichlarini aniq belgilab beradi.

4. O'zbekiston ta'lim tizimida ilmiy-uslubiy ta'minotni takomillashtirish yo'nalishlari

Bugungi kunda mamlakatimizda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida ilmiy-uslubiy ta'minotni rivojlantirish bo'yicha quyidagi yo'nalishlar alohida ahamiyat kasb etmoqda:

Raqamli metodik platformalarni joriy etish.

Uzluksiz ta'lim tizimida elektron darsliklar, videodarslar, virtual laboratoriyalar keng qo'llanilmoqda.

O'qituvchilar malakasini oshirish tizimini takomillashtirish.

Zamonaviy seminar-treninglar, masofaviy ta'lim kurslari bu jarayonning samaradorligini oshirmoqda.

Ilmiy-tadqiqot ishlarini ta'lim jarayoniga integratsiya qilish.

Oliy ta'lim muassasalari va umumiy o'rta ta'lim maktablari o'rtasidagi ilmiy hamkorlik kuchaymoqda.

Ilg'or xorijiy tajribalarni joriy etish.

Finlandiya, Koreya, Yaponiya, Singapur kabi davlatlarning metodik tajribalari mahalliy sharoitga mos holda o'rganilmoqda.

Xulosa qilib aytganda, ta'lim tizimining ilmiy-uslubiy ta'minoti ta'lim sifatini oshirishda, o'quv jarayonini samarali tashkil etishda hamda o'qituvchilarning professional kompetensiyasini rivojlantirishda asosiy o'rin egallaydi. Ilmiy-uslubiy ta'minotning kuchli bo'lishi ta'lim jarayonining izchilligi, ilmiyligi va samaradorligini ta'minlaydi. J. Dewey, L. S. Vygotskiy, A. A. Avlioni kabi olimlar ta'limning ilmiy asosda tashkil etilishi o'quvchilarning intellektual salohiyati va jamiyat rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatishini ta'kidlab o'tganlar.

Shu bois, zamonaviy pedagogning vazifasi — ilmiy-uslubiy yangiliklarni egallash, o'z ustida muntazam ishlash va o'quv jarayoniga innovatsion yondashuvlarni tatbiq etishdan iboratdir. Ilmiy-uslubiy ta'minotni takomillashtirish esa ta'limning uzluksiz rivojlanishi, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash va jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri bo'lib qolaveradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xaydarov. S.A. (2025). Oilaviy tarbiyada va maktab tarbiyasida yuzaga keladigan risklar. 16-son. 9-11.

2. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
3. Хайдаров С. (2025). Оилаларда фарзанд тарбиясига руҳий таъсир ўтказиш. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
4. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
5. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
6. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.
7. Khaydarov S.A. (2025). On analysis of family factors and social creativity issues in the study of the psychological portrait of educational institutions' leaders. Tuijin Jishu/Journal of Propulsion Technology ISSN: 1001-4055 Vol. 46 No. 2.
8. Хайдаров С. (2025). Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati. 3 (9). 261-265.